ಒಟ್ಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ : 26]
Total No. of Questions : 26]

[ಒಟ್ಟು ಮುದ್ರಿತ ಪುಟಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ : 8
[Total No. of Printed Pages : 8

ಸಂಕೇತ ಸಂಖ್ಯೆ : 118-EK (NS)
Code No. : 118-EK (NS)

ಡಿ.ಇಡಿ. ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷ
D.Ed. FIRST YEAR

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು (ಕಿ.ಪ್ರಾ.ಶಾ.) — ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ
FACILITATING LEARNING (LPS) — ENVIRONMENTAL STUDIES

(ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾಂತರ)
(Kannada & English Versions)

(ಹೊಸ ಪಠ್ಯವಸ್ತು)
(New Syllabus)

ದಿನಾಂಕ : 21. 05. 2019]
Date : 21. 05. 2019]

ಸಮಯ : ಬೆಳಗ್ಗೆ 10.00 ರಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 1.00 ರವರೆಗೆ]
Time : 10.00 A.M. to 1.00 P.M.]

[ಗರಿಷ್ಠ ಅಂಕಗಳು : 60
[Max. Marks : 60

ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ನೋಂದಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ
Register Number of the Candidate

(ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರ)
(Kannada Version)

ಭಾಗ – I

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸೂಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಒಂದು ಅಂಕ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಕಡ್ಡಾಯ : $10 \times 1 = 10$

1. ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಅಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆ

   (A) ಕಾರ್ಬನ್ ಚಕ್ರ (B) ಜಲ ಚಕ್ರ

   (C) ನೈಟ್ರೋಜನ್ ಚಕ್ರ (D) ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ

2. 'ಮೀನುಗಾರಿಕೆ' ಬಗ್ಗೆ ಪಾಠವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಾಗ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ

   (A) ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ (B) ಫಲವತ್ತಾದ ಪ್ರದೇಶ

   (C) ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶ (D) ಮರುಭೂಮಿ ಪ್ರದೇಶ

3. 'ಮೂಲಭೂತ ಶಿಕ್ಷಣ'ದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ

(A) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು (NCF – 2005)

(B) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ (1986)

(C) ಕೊಠಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗ (1964-66)

(D) ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು (NCFSE – 2000)

4. "ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಾನವನ ಆಸೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಅವನ ದುರಾಸೆಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ." ಇದು ಯಾರ ಉಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ ?

(A) ಜಾನ್ ಡ್ಯೂಯಿ (B) ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ

(C) ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ (D) ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

5. ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು 'ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ' ಕುರಿತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಾಗ ಭೂಸಾರಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿ ನಂತರ ವಾಯುಸಾರಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಧಾನ

(A) ಅಪರಿಚಿತದಿಂದ ಪರಿಚಿತದೆಡೆಗೆ

(B) ಸರಳತೆಯಿಂದ ಸಂಕೀರ್ಣದೆಡೆಗೆ

(C) ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತದೆಡೆಗೆ

(D) ಪರಿಚಿತದಿಂದ ಅಪರಿಚಿತದೆಡೆಗೆ

6. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ದೃಕ್–ಶ್ರವಣ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ

(A) ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲು ಅಥವಾ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಲು

(B) ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು

(C) ಸಮಯದ ಸದುಪಯೋಗ

(D) ಸಂವಹನವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು

7. ವಾಹನಗಳಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವ ಅನಿಲಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಇರುವ ಸಂಸ್ಥೆ

(A) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆ (B) ಮಾಲಿನ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ

(C) ರಸ್ತೆ ಸುರಕ್ಷತಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (D) ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ

8. ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಕುರಿತಾದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಯಾವ ಹೇಳಿಕೆ / ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿಯಲ್ಲ ?

I. ಇದು ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ.

II. ಇದು ಒಂದು ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ.

III. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅನ್ವೇಶಿಸಲು ಮತ್ತು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

IV. ಇದು ಏಕ ವಿಷಯ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ :

(A) II ಮತ್ತು III ಸರಿ (B) III ಮಾತ್ರ ಸರಿ

(C) I ಮತ್ತು II ಸರಿ (D) IV ಮಾತ್ರ ಸರಿ

9. ಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿಯ ಅಹವಾಲನ್ನು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದವರು

(A) ಮರಿಯಾ ಮಾಂಟೆಸ್ಸೋರಿ (B) ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

(C) ಜಾನ್ ಡ್ಯೂಯಿ (D) ಎಂ.ಸಿ. ಮೆಹತಾ

10. ಒಬ್ಬರ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಕಲಿಕೆ, ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಭಾವನಾ ಸಂಬಂಧ ಲಕ್ಷಣಗಳು

(A) ಮೌಲ್ಯಗಳು (B) ವರ್ತನೆಗಳು

(C) ಚಿಂತನೆಗಳು (D) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು

ಭಾಗ – II

ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಐದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ತರವು ಅರ್ಧ ಪುಟಕ್ಕೆ ಮೀರದಿರಲಿ : $5 \times 2 = 10$

11. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುರಕ್ಷತೆ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ ?

12. ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.

13. ಜಲಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮರುಭೂಮಿ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಆಹಾರ ಸರಪಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನೀಡಿ.

14. 'ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ' – ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

15. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನೀವು ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವ ತಯಾರಿಗಳು ಯಾವುವು ?

16. ನೀವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡುವಿರಿ ?

17. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

18. ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ತರಗತಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಮಗುವಿನ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ.

ಭಾಗ – III

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ (a) ಮತ್ತು (b) ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ತರವು ಒಂದು ಪುಟಕ್ಕೆ ಮೀರದಂತೆ ಉತ್ತರಿಸಿ : $8 \times 5 = 40$

19. a) ಪರಿಸರದ ಯಾವುದಾದರೂ ಎರಡು ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಜೈವಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿ. ಇವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

ಅಥವಾ

b) ಮನುಷ್ಯರು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರರೇ ? ವಿವರಿಸಿ.

20. a) ಪೊಸಿಷನ್ ಪೇಪರ್ 'ಆವಾಸ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ'ಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

ಅಥವಾ

b) ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ 6 ರಿಂದ 10 ವರ್ಷದ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ಮಾನಸಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.

21. a) ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷಯಗಳ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಅಥವಾ

b) ಯಾವುದಾದರೂ ಐದು ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ, ಒಂದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

22. a) ನಿಮ್ಮ ಊರಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ SDMC, ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ಪಾತ್ರವೇನು ? ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

ಅಥವಾ

b) ನಿಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಯಸುವ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ಅಗತ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳು ಯಾವುವು ? ಮತ್ತು ಏಕೆ ? ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

23. a) ಭೌತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ.

ಅಥವಾ

b) 'ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಚರ್ಚಾ ವಿಧಾನ ಸೂಕ್ತ.' ಚರ್ಚಿಸಿ.

24. a) ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ವಿವಿಧ ರೂಪದ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ. ಅವುಗಳ ವಿಲೇವಾರಿ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

ಅಥವಾ

b) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

25. a) ನವೀಕರಿಸಲಾಗುವ ಮತ್ತು ನವೀಕರಿಸಲಾಗದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಎಂದರೇನು ? ಸೂಕ್ತ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

ಅಥವಾ

b) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಐದು ಮುದ್ರಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ, ಎರಡನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

26. a) ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ನೀವು ಪರಿಸರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮೂಲೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವಿರಿ ?

ಅಥವಾ

b) ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಷಯದ IV ಅಥವಾ V ನೇ ತರಗತಿಯ ನಿಮ್ಮದೇ ಆಯ್ಕೆಯ ಪಾಠಕ್ಕೆ 5E ಮಾದರಿಯ ಪಾಠಯೋಜನೆ ತಯಾರಿಸಿ.

(English Version)

PART – I

Four choices have been given for each of the following questions. Choose the most appropriate answer and write in the answer-book. All questions are compulsory. $10 \times 1 = 10$

1. An example for biotic and abiotic mutual dependence in environment is
   (A) Carbon cycle (B) Water cycle
   (C) Nitrogen cycle (D) all of these.

2. When a teacher facilitating a lesson on 'Fishing' the experimental learning is given to which area students ?
   (A) Coastal area (B) Plateau area
   (C) Hilly area (D) Desert area.

3. The essential element of 'Basic education' is imparted in
   (A) National Curriculum Framework (NCF-2005)
   (B) The National Policy on Education (1986)
   (C) Kothari Education Commission (1964-66)
   (D) The National Curriculum Framework for School Education (NCFSE-2000).

4. "Nature has everything for man's needs but not for his greed." Who said this ?
   (A) John Dewey (B) Jean Piaget
   (C) Mahatma Gandhi (D) B. R. Ambedkar.

5. An EVS teacher when he is facilitating a lesson on 'Transport system', he teaches land transport at the beginning and then teaches air transport. Here the teacher is following which method ?
   (A) Unknown to known method
   (B) Simple to complex method
   (C) Child-centered to teacher-centered method
   (D) Known to unknown method.

6. The objective of using Audio-Visual aids in teaching is
   (A) to illustrate or reiterate some of the points
   (B) to improve happiness
   (C) usage of time
   (D) to improve communication.

7. The organization which conducts emission test of the vehicles is
   (A) Regional Transport Office
   (B) Pollution Control Board
   (C) Road Safety Authority
   (D) Municipal Corporation.

8. Which of the following statements is / are not true about EVS ?
   I. It develops a holistic perspective of the environment.
   II. It is a composite study area.
   III. It helps children to explore and experience their environment.
   IV. It follows single subject approach.

   Of these :
   (A) II and III
   (B) III only
   (C) I and II
   (D) IV only.

9. The PIL was filed in the Supreme Court regarding making Environmental Education compulsory at school level by
   (A) Maria Montessori
   (B) J. Krishnamurthy
   (C) John Dewey
   (D) M. C. Mehta.

10. Broad effect attributes having enough bearing on the directions of one's perception, learning, views and opinions are
   (A) Values
   (B) Behaviour
   (C) Thinking
   (D) Concepts.

PART – II

Answer any *five* of the following questions, each answer not exceeding *half a* page. 5 × 2 = 10

11. How did Indian culture admit environment and its preservation ?

12. Why is EVS recommended at primary level ? Give two reasons.

13. Give one example each of the food chain from water ecosystem and desert ecosystem.

14. 'Influence of fair on the environment.' Analyse how this context could be used in the classroom.

15. Being a primary school teacher, what are the pre-requisites you need to have to facilitate EVS transaction ?

16. How do you use water in social context for different functions ?

17. List out the natural resources which can be used at primary level EVS classroom transaction.

18. Why does a teacher need to keep community and culture of the child in mind while transacting EVS ? Verify.

PART – III

There is an alternative question for each of the following. Answer either *(a)* or *(b)* of them, each answer not exceeding *one* page. $8 \times 5 = 40$

19. a) Mention any two each of physical and biological aspects of the environment. Explain the interaction of these components.

OR

b) Do you think that human beings are completely independent of nature ? Explain.

20. a) List out the importance of Position paper which states about 'Habitat and Learning'.

OR

b) List out the mental characteristics of children of the age 6 to 10 according to Psychology.

21. a) Mention the advantages of thematic organization of content in EVS textbooks.

OR

b) List out any five outdoor games. Explain any one of them.

22. a) What are the roles of SDMC, School Headmaster and parents in the development of the primary school in your village ? Analyse.

OR

b) Which are the three minimum public services you want at your village and why ? Analyse.

23. a) Discuss the characteristics of water in physical context and the importance of water in cultural context.

OR

b) Discuss that 'Discussion method is suitable in EVS learning at primary school level'.

24. a) List out the wastes produced at your school. Analyse the disposal steps.

OR

b) Which human resources can be used at primary school EVS classroom. Analyse.

25. a) What are renewable and non-renewable resources ? Explain with one example each.

OR

b) List out five printed materials which are used as resources in EVS classroom. Explain two of them.

26. a) How do you design an environmental resource corner in your school ?

OR

b) Create a 5E model lesson plan for an EVS topic of your choice for IVth or Vth class.